

Jean Henry Dunant (1828 - 1910)

zakladateľ Červeného kríža a prvý nositeľ Nobelovej ceny za mier

Henry sa narodil v bohatej švajčiarskej rodine. Príklady jeho rodičov ho značne poznačili. Otec, mestský radca, chcel vychovať zo syna diplomata. Viac ho však nadchla matka, ktorá pomáhala chudobným, šatila a krmila všetkých, ktorí sa zastavili pri jej dverách. Svoje srdce otvárala aj sirotám a k tomu viedla aj Henryho.

Keď mal Henry 7 rokov, jeho rodičia pozvali na oslavu veľa detí, aj tie zo sirotinca. Henry daroval jednému chlapcovi svoj nový kabát, ktorý dostal od starého otca k narodeninám a sám si obliekol jeho otrhaný odev. Ako 20-ročný bol členom Spolku darcov almužny, cieľom ktorého bolo prebúdzat v bohatých súcit k chorým, hladným a mrznúcim. Každý mladý človek, ktorý bol členom tohto spolku, mal určený svoj rajón, v ktorom pomáhal ľuďom humánnymi skutkami. Henry 3 roky chudobným a trpiacim kupoval obživu a rozdával im svoje vreckové. Robil si vlastnú evidenciu, kde si zaznamenával, koľko prostriedkov komu dal.

Ako 31-ročný bol generálnym riaditeľom obchodnej spoločnosti, ktorá plánovala kúpu pozemkov v Alžírsku. V júni 1858 sa vybral pre toto obchodné povolenie za cisárom Napoleonom III. Namiesto cisára však stretal smrť. Bol očitým svedkom krvavého kúpeľa na bojisku pri talianskom mestečku Solferino, kde 24. júna 1859 zostalo bez akejkoľvek pomoci ležať celú noc 40 000 ranených a mŕtvych. Táto tragická udalosť zmenila jeho život. Z generálneho riaditeľa sa v priebehu jednej noci zmenil na dobrovoľného záchranára. Inicioval zriadenie ošetrovní, zbieral peniaze pre ranených. Rozhodol sa celú hrôzu, ktorú videl, opísať v knihe, ktorú nazval Spomienky na Solferino. Zároveň navrhol založenie dobrovoľníckej organizácie na pomoc raneným, ktorá by bola neutrálna, a členovia ktorej by boli počas poskytovania pomoci raneným vojakom spoločne chránení špeciálnym znakom neutrality. Ani jeho vlastná matka nechápala, prečo zanechal sľubnú kariéru a pustil sa do „smiešnych písáčiek“, ako nazvala rukopis jeho knihy. Vôbec netušila, že ranených a umierajúcich v Solferine sa nemal kto ujať. Jediný, kto tak urobil, bol jej syn. Až vtedy, keď jej o celej tragédii porozprával, pochopila. Henry Dunant bol odhodlaný pochodiť s touto útlou knižičkou celý starý kontinent a oboznámiť s ňou všetkých panovníkov európskych krajín. S nadľudským úsilím sa mu napokon podarilo presvedčiť takmer celú Európu, že Solferino nie je len mestečko v Lombardii, ale aj symbol boja za humánnejší svet. Napokon presvedčil takmer všetkých európskych panovníkov, že je nevyhnutné zriadiť pomocnú zdravotnú službu, ktorá bude ošetrovať ranených vojakov bez ohľadu na to, na ktorej

strane bojovali. Podarilo sa mu pre túto myšlienku získať významné osobnosti verejného života.

Dunant sa čoskoro stal stredobodom pozornosti verejnosti, prednášal po celej Európe. Organizácia Červený kríž sa čoskoro stala známa na celom svete. Na Svetovej výstave v Paríži v roku 1867 mal svoj pavilón aj Medzinárodný výbor Červeného kríža, kde sadrové figuríny znázorňovali zdravotníkov ošetrojúcich vojakov. Na čestnom mieste bola busta H. Dunanta s pozláteným vavrínovým vencom. Ako prejav rozhorčenia, že oproti pavilónu ČK je pavilón zbrojárskej firmy F. Kruppa vystavujúcej kanóny, strhol Dunant vavrínový veniec zo svojej busty a vyjadril sa, že na výstave, kde vystavujú kanóny, neprijme ani avizovanú zlatú medailu. Už vtedy nemal peniaze, spával v lacných nocľahárňach a jedol jednu žemľu denne. Až vtedy si uvedomil, že pomáhal každému, kto to potreboval, no jemu nemá kto pomôcť. V hlbokom sklamaní si želal vlastnú smrť, počas noci strávenej tajne v člene jazera na hranici medzi Francúzskom a Švajčiarskom. Našli ho švajčiarski colníci úplne vyčerpaného a keď zistili kto to je, pomohli mu. Až do konca života potom strávil jeseň svojho života v starobinci v mestečku Heiden. Na sklonku svojho života, v roku 1901 dostal prvú Nobelovu cenu za mier.

Florence Nightingale (1820 – 1910)

ošetrovatelka, ktorá založila prvú školu pre ošetrovatelky na svete

Florence Nightingaleová sa narodila 12. mája 1820 v talianskej Florencii v rodine vysokého anglického šľachtica. Od svojho vzdelaného otca získala v tomto období pre ženu veľmi dobré vzdelanie, najmä z matematiky, jazykov, náboženstva a filozofie. Už v mladosti sa snažila vymaniť z vopred určenej životnej dráhy. Prejavovala hlboký záujem o chudobných a trpiacich ľudí. Tieto skutočnosti značne ovplyvnili jej osobnosť, názory, postoje, a jej presvedčenia. Nakoniec sa stala ošetrovatelkou a plne sa venovala službe spoločnosti. Nikdy sa nevydala a žila skromne.

Počas krymskej vojny sa v roku 1854 zúčastnila misie v Turecku v Scutari, kde ošetrovala a učila ženy, ako majú ošetrovať ranených. Poukazovala na nepriaznivé prostredie, v ktorom sa mnohí vojaci nachádzali (nečistota, znečistená voda, nedostatok plachiet, prikrývkov či riadu), preto ranení často trpeli nielen následkami zranení, ale aj nedostatočnou hygienou a znečisteným prostredím. Na vizity chodila v noci, preto ju volali „dáma s lampou.“ Medzi vojakmi sa stala veľmi populárnou.

Po vojne sa vrátila do Anglicka, kde získala ocenenie kráľovskej rodiny a vojakov, ktorí bojovali v krymskej vojne. Jej prácu ocenila nadácia, ktorá jej umožnila založiť nemocnicu St. Thomas Hospital and King's College Hospital v Londýne. Pracovala do osemdesiatky a v spánku zomrela 13. augusta 1910 ako 90-ročná.

Nightingaleová bola presvedčená, že aktivity pre dobro druhých sú pravou cestou, ako slúžiť Bohu. Toto presvedčenie jej umožnilo definovať ošetrovatelstvo ako poslanie. Viera jej dodávala osobnú silu a dôveru vo vzdelanie nevyhnutné pre ošetrovateľskú profesiu. Nightingaleovej ošetrovateľská teória je zameraná na prostredie; opísala spôsob vetrania, zabezpečenia tepla, svetla, diéty, čistoty a odstránenia hluku. Prostredie chápala z telesného, emočného i sociálneho aspektu. Zaujímal sa o zdravé prostredie v nemocniciach, domáce prostredie pacienta a životné podmienky chudobných. Podľa nej je zdravé prostredie nevyhnutnou podmienkou účinnej ošetrovateľskej starostlivosti. Jej teória zahŕňa 5 základných súčastí zdravého prostredia – čistý vzduch, čistá voda, vyhovujúca kanalizácia, čistota a svetlo. Odporúča sestram udržovať čerstvý vzduch vetraním, svetlo predovšetkým priame slnečné, čistotu vyžaduje pre pacienta, sestru i prostredie, pretože špina je zdrojom infekcie, a nevyhovujúca kanalizácia v chudobných štvrtiach spôsobuje epidémie. Svoju teóriu prostredia doplnila aj o problémy týkajúce sa tepla, ticha a diéty. Okrem vetrania je potrebné kontinuálne udržiavať teplotu správnym vykurovaním, otváraním okien a adekvátnym uložením pacienta v miest-

nosti. Rovnako aj hluk môže negatívne pôsobiť na chorého, čo platí i pre zloženie potravy a časový rozpis podávania stravy a pod. Florence doplnila svoju teóriu tzv. „manažmentom maličkovstí,“ ktorý má chrániť pacienta pred telesným a duševným poškodením. Podľa nej je sestra zodpovedná za prostredie aj vtedy, keď fyzicky chýba, pretože musí dohliadať na tých, ktorí pracujú v jej neprítomnosti. Definuje zdravie ako stav pohody a schopnosti využiť možnosti pacienta. Uvádza, že zdravie sa má udržiavať prostredníctvom prevencie ochorení a kontroly prostredia. Tento spôsob nazýva „zdravé ošetrovanie“ alebo zabezpečovanie pokojného života až do smrti a odlišuje ho od ošetrovania chorého. Veľký dôraz kladla na vzdelávanie sestier, aby získali vedomosti, zručnosti, porozumenie, vytrvalosť a vynaliezavosť. Sestra by podľa nej mala byť nositeľkou morálky a mala by mať profesionálny vzťah k pacientom.

Nightingaleovej ošetrovateľské princípy sú platné dodnes. Trvalým prínosom Florence Nightingaleovej je jej rola pri založení modernej sesterskej profesie.

